

מחסור בכוח אדם בשלושה מקצועות בריאות: פיזיותרפיה, קלינאות תקשורת וריפוי בעיסוק השוואה בין-לאומית

איתי בבלי

עריכת לשון: רויטל אביב מתוק
עיצוב גרפי: אפרת ספיקר

המחקר הוזמן על ידי משרד הבריאות ומומן בסיועו.

הצעה לציטוט:

בבלי, א' (2026). מחסור בכוח אדם בשלושה מקצועות בריאות: פיזיותרפיה, קלינאות
תקשורת וריפוי בעיסוק; השוואה בין-לאומית. דמ-078-26. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל.

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל

ת"ד 3886 ירושלים 9103702

טלפון: 02-6557400

brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

רקע

תכנון כוח אדם הוא רכיב מרכזי בתפקוד מערכת הבריאות, שכן מחסור באנשי מקצוע, המתבטא בעיכוב או בהיעדר טיפול, עלול להוביל להחמרת מצבים רפואיים ולהגדלת העלויות המוטלות על מערכת הבריאות ועל המשק. מערכת הבריאות בישראל סובלת ממחסור בכוח אדם בשלושה ממקצועות הבריאות: פיזיותרפיה, קלינאות תקשורת וריפוי בעיסוק. הביקוש לשירותי בריאות אלו הולך וגדל בשל הגידול באוכלוסייה הזקוקה לשיקום ולטיפול תומך בתחומים תקשורת, תנועה ותפקוד. המחסור משפיע על זמינות השירותים ופוגע במענה לאוכלוסיות הזקוקות להם; ילדים, נפגעי תאונות, פצועי לחימה ופעולות איבה, זקנים ואנשים עם מוגבלויות מתקשים לקבל טיפול הולם. בשנת 2021 פרסם משרד ראש הממשלה [דוח](#) העוסק בנושא המחסור בכוח האדם בשלושת מקצועות הבריאות. בעקבותיו התקבלה בפברואר 2022 [החלטת ממשלה](#) [מס' 1140](#) אשר נועדה ליצור מענה כולל לפערי כוח האדם בשירות הציבורי במקצועות אלו. מצב זה עשוי להחמיר נוכח המחסור בכוח אדם באגף השיקום של משרד הביטחון, הנדרש לתת מענה לאנשים רבים שנפגעו במלחמת חרבות ברזל.

משרד הבריאות פנה למכון מאיר-סג'וינט-ברוקדייל בבקשה לבחון במגוון מדינות את המנגנון המתכנן את מספר המטפלים, ובפרט את תפקידו של הרגולטור בהערכת הביקוש לשירותים, בתכנון מצבת כוח האדם הנוכחית והעתידית ובהתמודדות עם מחסור בכוח אדם.

מטרת המחקר

מטרת המחקר היא לספק למקבלי החלטות בסיס ידע בנוגע לאסטרטגיות המומלצות לתכנון כוח אדם במקצועות הבריאות פיזיותרפיה, קלינאות תקשורת וריפוי בעיסוק, ובנוגע לפתרונות המתאימים ביותר לשיפור היצע השירותים וזמינותם בישראל. ממצאי המחקר יאפשרו למשרד הבריאות:

1. לבחון מודלים קיימים שרגולטורים משתמשים בהם להערכת מחסור בעובדים במקצועות הבריאות
2. להכיר את הצעדים הננקטים בעולם לתכנון מידי וארוך טווח של כוח אדם
3. לזהות את מגוון האסטרטגיות שרגולטורים נוקטים בהן בהתמודדותם עם פערי כוח אדם
4. לזהות חסמים ואתגרים לצד סיפורי הצלחה בהטמעת האסטרטגיות השונות, על בסיס הניסיון שנצבר במדינות אחרות, ולבחון את התאמתן למבנה מערכת הבריאות בישראל

שיטות

1. סקירת ספרות אקדמית ואפורה נערכה בין נובמבר 2024 לינואר 2026 והתבססה על בחינה של מאמרים אקדמיים ושל פרסומים ממאגרי מידע מקצועיים ורשמיים של המדינות הנבחרות, של איגודים מקצועיים ושל שירותי הבריאות. 11 מדינות נבחרו לסקירה: בריטניה, אוסטרליה, ארצות הברית, קנדה, אירלנד, בלגיה, פורטוגל, גרמניה, הולנד, אוסטרליה וצרפת.
2. ראיונות מובנים למחצה עם 18 מומחים בעלי ניסיון מחקרי או מעשי במדינות שנבחרו בלפחות אחד מן המקצועות.
3. ניתוח השוואתי של הנתונים מן הסקירה וניתוח תמטי של הראיונות.

ממצאים

סקרי כוח אדם, זמני המתנה, שיעורי אבטלה ומשרות פנויות, וכן יחס משרות לנפש והוצאת רישיון תעסוקתי וחיידושו הם המדדים העיקריים להערכת מחסור בכוח אדם. רגולטורים משתמשים לרוב בהערכת איוש משרות פנויות כמדד המרכזי להערכת מחסור ובמודלים המבוססים על מגמות היסטוריות להערכת ביקוש והיצע. יש שוני באופן שבו רגולטורים מעריכים את הביקוש וההיצע.

בין האתגרים בגיוס עובדים ובשימורם נמצאו שכר נמוך, שחיקה, היעדר אפשרויות קידום, עבודה בכפיפריה, מחסור בתוכניות הכשרה, חוסר מודעות למקצועות הבריאות ואי-הכרה בהם. מגוון דרכים נועדו להתמודדות עם אתגרים אלו, ובהן אסטרטגיות לגיוס ולשימור עובדים ותוכניות ליצירת מסד נתונים ומחקר. במרבית המדינות יש עדות למחסור בעובדים, וכן קושי להעריך אותו. יוזמות עכשוויות של ממשלת אוסטרליה ושל הפדרציה העולמית לפיזיותרפיה התמקדו ביצירת מסד נתונים ובמחקר שיאפשר להעריך מחסור בכוח אדם ודרכים להתמודד איתו.

המלצות עיקריות

1 כדי להעריך היטב את מצב כוח האדם במקצועות הבריאות (לדוגמה, מחסור קיים ועתידי) מומלץ לבחון הקמת צוות מומחים שחברים בו חוקרים, נציגי ממשלה ונציגי מקצועות הבריאות, אשר ישקוד על בניית מסד נתונים לאומי ומודלים להערכת מחסור.

2 מומלץ לבסס שיתוף פעולה בין משרד הבריאות ובין האיגודים המקצועיים כדי לבחון לעומק את הקשיים בגיוס ובשימור עובדים במקצועות הבריאות.

3 מומלץ לגבש אסטרטגיות לאומיות להתמודדות עם מחסור בעובדים במקצועות הבריאות. סקירה זו מספקת בסיס ידע להקמת יוזמה כזו.